

STUDIM RASTI PËR FINLANDËN MBI MODELET EFEKTIVE TË NJËSIVE HULUMTUESE DHE ANALITIKE TË PARTIVE POLITIKE

Ky publikim është përgatitur në kuadër të Programit Zviceran për Mbështetje Zgjedhore në Maqedoninë e Veriut. Programi për Mbështetje Zgjedhore është projekt i Qeverisë së Zvicrës, i zbatuar nga Fondacioni Ndërkombëtar për Sisteme Zgjedhore (IFES).

Përmbajtja dhe qëndrimet e shprehura në këtë publikim nuk mund të konsiderohen në asnjë mënyrë si pasqyrim i pikëpamjeve të Qeverisë së Zvicrës dhe IFES-it.

Publikimi është përgatitur në qershor 2026 nga: Demo Finland – Partitë Politike të Finlandës për Demokraci, organizatë bashkëpunuese e partive parlamentare finlandeze.

Partitë Politike të Finlandës për Demokraci – Demo Finland është një organizatë e përbashkët e partive parlamentare finlandeze. Ajo punon për forcimin e demokracisë, veçanërisht përmes rritjes së pjesëmarrjes politike të grave, të rinjve dhe personave me aftësi të kufizuara, si dhe përmes mbështetjes së dialogut ndërmjet partive politike. Demo Finland është njëherësh organizata kryesore në Finlandë për ekspertizë dhe avokim në fushën e mbështetjes së demokracisë. Ajo është e pavarur nga çdo lidhje ideologjike, fetare apo politike me ndonjë lëvizje të caktuar

Fotoja e kopertinës: Hilla Kurki

Studim rasti për Finlandën mbi modelet efektive të njësive hulumtuese dhe analitike të partive politike

Hyrje

Ky punim është hartuar në mbështetje të projektit Programi për mbështetjen e zgjedhjeve në Maqedoninë e Veriut (ESP) të Qeverisë së Zvicrës, i zbatuar nga Fondacioni ndërkombëtar për sistemet zgjedhore (IFES). Objektivi i përgjithshëm i projektit është të mbështesë procese zgjedhore demokratike dhe të besueshme, që nxisin pjesëmarrjen politike dhe integrimin shoqëror, duke u mundësuar votuesve të zgjedhin lirisht përfaqësuesit e tyre dhe të kërkojnë përgjegjësi prej tyre.

Si pjesë mbështetëse e këtij projekti, ky studim rasti synon të shërbejë si mjet për të nxitur shkëmbimin e përvojave, reflektimin dhe dialogun mbi politikën ndërmjet Finlandës dhe Maqedonisë së Veriut. Studimi paraqet kornizën ligjore, institucionale dhe operationale që rregullon strukturat hulumtuese të lidhura me partitë politike në Finlandë, duke përfshirë modelet e qeverisjes, mekanizmat e financimit, shkallën e autonomisë, standardet e llogaridhënies dhe format e bashkëveprimit me udhëheqjen e partisë dhe strukturat e tjera partiake.

Përveç shqyrtimit gjithëpërfshirës të literaturës, gjatë hartimit të këtij punimi janë zhvilluar katër intervista dhe dy konsultime me shkrim me njësi hulumtuese dhe struktura të tjera relevante të lidhura me partitë politike. Analiza do të evidentojë praktikën më të mira dhe elementet që mund të përshtaten për zbatim në kontekstin e Maqedonisë së Veriut..

Konteksti politik në Finlandë dhe pavarësia e hulumtimit

Finlanda është një demokraci shumë-partiake me një traditë të gjatë të qeverive të koalicionit. Në parlament aktualisht janë të përfaqësuara nëntë parti politike, ndërsa qeveria aktuale e shumicës përbëhet nga një koalicion i katër partive politike: Partia e Koalicionit Kombëtar, Partia e Finlandezëve, Kristian-Demokratët dhe Partia Popullore Suedeze e Finlandës.

Në Finlandë, pas zgjedhjeve, partia që ka fituar numrin më të madh të vendeve në parlament nis negociatat për formimin e qeverisë, në të cilat zakonisht përfshihen të gjitha partitë politike, me synimin për të krijuar një qeveri shumice të angazhuar për zbatimin e një programi të përbashkët qeverisës. Zakonisht, partia që fiton më shumë vende në parlament merr drejtimin e qeverisë dhe propozon kryeministrin, por kjo varet nga aftësia e saj për të formuar një koalicion që ka shumicën në parlament. Gjatë dekadave të fundit, qeveritë e pakicës kanë qenë shumë të rralla. Në Finlandë, rrallëherë një parti e vetme ka qenë mjaftueshëm e madhe për të qeverisur e vetme. Për këtë arsye, bashkëpunimi dhe ndërtimi i konsensusit janë pjesë

thelbësore e kulturës politike finlandeze, ndërsa kjo qasje zbatohet edhe në nivelet e tjera të vendimmarrjes.

Liria akademike është e konsoliduar mirë në Finlandë dhe mbështetet nga kërkimi shkencor konkurrues në nivel ndërkombëtar, universitetet autonome, një gjyqësor i pavarur dhe respektimi i fuqishëm i parimit të sundimit të së drejtës. Megjithatë, financimi i kufizuar dhe pasiguria që shoqëron karrierën akademike e kufizojnë autonominë e kërkimit shkencor, duke ndikuar që Finlanda të renditet relativisht modest në [Indeksin e Lirisë Akademike 2026](#), me një rënie [prej 38 vende krahasuar me vitin 2023](#). Sipas [Komitetit për Informim Publik](#), ndikimi politik dhe ekonomik, si dhe ngacmimet ndaj studiuesve, janë në rritje dhe po ushtrojnë ndikim negativ në lirinë akademike.

Qeveritë e ndryshme në Finlandë kanë nxitur vazhdimisht vendimmarrjen e mbështetur në të dhëna, prova dhe kërkime shkencore. Për të mbështetur këtë synim, janë krijuar disa mekanizma financimi që synojnë të forcojnë lidhjet ndërmjet shkencës, kërkimit dhe hartimit të politikave.

Instrumentet kryesore të financimit, të përshkruara më poshtë, i japin qeverisë një rol në përcaktimin e temave të kërkimit dhe në përzgjedhjen, përmes procedurave konkurruese, të projekteve më të përshtatshme. Një çështje veçanërisht e ndjeshme është fakti se partitë politike, kur janë në qeveri, mund të ndikojnë në përzgjedhjen e temave të hulumtimit. Ndonjëherë, këto tema janë perceptuar si të nxitura politikisht dhe debati publik rreth tyre politizohet. Ka gjithashtu tensione të natyrshme në raportin mes kërkimit shkencor dhe ndikimit politik: ndërsa studiuesit theksojnë rëndësinë e lirisë akademike, politikë bërësit shpesh kërkojnë përgjigje të bazuara në prova për çështje që përcaktohen nga agjendat politike. Ky tension menaxhohet më lehtë në institutet kërkimore të lidhura me partitë politike, ndërsa në hulumtimin akademik të pavarur, që financohet përmes konkurrimit, ai mbetet më i theksuar.

- [Këshilli për Hulumtime Strategjike \(KHS\)](#), i themeluar në kuadër të Këshillit për hulumtime të Finlandës, financon hulumtime me cilësi të lartë, me rëndësi dhe ndikim të madh shoqëror. Çdo vit, KHS-ja përgatit një propozim për temat dhe prioritetet kryesore të hulumtimeve strategjike, i cili miratohet nga Qeveria e Finlandës. Qeveria përcakton nevojat për hulumtim dhe vendos për temat përfundimtare, të cilat më pas KHS-ja i zhvillon në programe hulumtuese. Programet e KHS-së zgjasin 3–6 vjet. Në nëntor 2025, KHS-ja nisi programet e saj më të reja hulumtuese, të cilat përfshijnë tema si shëndeti mendor dhe Arktiku. Buxheti vjetor i KHS-së për financimin e hulumtimeve është rreth 55 milionë euro.

- [VNK Tutkiva](#): Kur janë në qeveri, partitë politike kontribuojnë në përcaktimin e prioritetëve hulumtuese të veprimtarive të përbashkëta hulumtuese dhe zhvillimore të Qeverisë dhe ministrive (VN Tutkiva), të cilat synojnë të mbështesin vendimmarrjen e Qeverisë dhe përgatitjen e politikave. Në vitin 2026, u hap një thirrje me vlerë 6 milionë euro për universitete, institute hulumtuese dhe organizata të tjera që zhvillojnë hulumtime, me qëllim përmbushjen e nevojave për informacion të ministrive, të përcaktuara në planin vjetor të hulumtimeve të Qeverisë. Temat e hulumtimit shpesh përfshijnë çështje që bien në fushën e përgjegjësisë së disa ministrive dhe shërbejnë si bazë për bashkëpunim ndërsektorial.

Konceptualizimi i hulumtimit të bazuar në partitë politike

Partitë politike kanë organizata të lidhura me to, si forumet e grave dhe të rinjve, shoqatat lokale, fondacionet e afërta me partitë dhe qendrat studimore. Me përjashtim të Lëvizjes Tani (Movement Now), partisë më të vogël në parlament, e cila ka vetëm një deputet, të gjitha partitë politike që aktualisht përfaqësohen në Parlamentin e Finlandës kanë njësi që fillimisht janë krijuar si struktura hulumtuese të lidhura me partitë politike (Shtojca 1). Megjithatë, me zhvillimin e funksioneve të këtyre njësive, ka ndryshuar edhe mënyra se si ato konceptohen.

Ky punim trajton njësitë e lidhura me partitë politike, të cilat kanë krijuar marrëdhënie me partitë dhe kanë përfituar financim nga Ministria e Arsimit dhe Kulturës, nga fondet buxhetore të dedikuara për hulumtime në lidhje me partitë politike, gjatë periudhës 2005–2024. Ky financim u hoq gjatë negociatave për buxhetin e vitit 2025, si pjesë e masave për konsolidimin fiskal.

Megjithatë, jo të gjitha njësitë hulumtuese të lidhura me partitë politike i përmbushin këto kritere. Disa njësi hulumtuese, të krijuara fillimisht brenda partive politike, janë zhvilluar përtej strukturave partiake dhe janë shndërruar në njësi të pavarura hulumtuese, duke ruajtur vetëm lidhje ose afërsi të kufizuara me partitë me të cilat kanë qenë të lidhura më parë (siç është njësia hulumtuese E2, e cila më parë ishte e lidhur me Partinë e Qendrës). Ndërsa disa të tjera nuk kanë lidhje të përcaktuara me ndonjë parti politike, por anëtarë aktualë ose të mëparshëm të stafit apo të bordeve të tyre kanë ose kanë pasur role të rëndësishme edhe në parti politike, duke krijuar kështu lidhje joformale ndërmjet partive politike dhe njësive të pavarura hulumtuese (siç është instituti i pavarur Libera). Meqenëse këto njësi nuk kanë lidhje të përcaktuara me partitë politike, ato nuk janë objekt i drejtpërdrejtë i këtij dokumenti.

Në këtë studim, njësitë hulumtuese të lidhura me partitë politike nuk vlerësohen në bazë të cilësisë së hulumtimeve të tyre. Siç shpjegohet më poshtë, vetëm disa nga njësitë partiake të krijuara për qëllime hulumtuese vazhdojnë të angazhojnë studiues akademikë dhe të publikojnë hulumtime me cilësi të lartë. Shumica e këtyre njësive të lidhura me partitë

funksionojnë si organizata të specializuara, duke publikuar materiale që mbështesin hartimin e politikave të partive dhe duke sjellë këndvështrime e ide të reja në politikë, në përputhje me orientimin ideologjik të partive me të cilat janë të lidhura. Prandaj, në këtë punim përdoret termi njësi të lidhura me partitë politike, në vend të njësive hulumtuese, për të bërë të qartë se hulumtimi nuk përbën veprimtarinë kryesore të të gjitha këtyre njësive.

Strukturat ligjore dhe institucionale

Si persona juridikë, këto njësi janë të regjistruara si fondacione ose shoqata, apo funksionojnë si njësi të veçanta në kuadër të shoqatave të regjistruara, siç janë shoqatat arsimore të lidhura me partitë politike. Të gjitha këto njësi funksionojnë si subjekte juridike më vete, të veçuara nga partitë politike.

Veprimtaria e fondacioneve të regjistruara rregullohet me Ligjin finlandez për fondacionet (478/2015), ndërsa zbatimi i ligjit mbikëqyret nga Zyra Finlandeze e Patentave dhe Regjistrimit. Fondacionet e regjistruara janë persona juridikë të krijuar për të administruar pasuri të dhuruara për një qëllim të caktuar. Ky qëllim përcaktohet gjatë krijimit të fondacioneve. Fondacionet nuk kanë anëtarë, pronarë apo palë me interes pronësor. Ato drejtohen nga një bord, i cili kujdeset për funksionimin e fondacionit dhe mban përgjegjësi për përmbushjen e detyrimeve ligjore, si dhe për administrimin e investimeve të tij.

Veprimtaria e shoqatave të regjistruara rregullohet me Ligjin finlandez për Shoqatat (503/1989). Megjithatë, të drejtat e tyre burojnë nga liria e organizimit, e garantuar me Kushtetutën e Finlandës. Në Finlandë, liria e organizimit konsiderohet një e drejtë universale dhe, si e tillë, zbatohet në parim për të gjitha format e veprimtarisë së shoqatave. Shoqatat, nga ana tjetër, gëzojnë liri të brendshme në veprimtarinë e tyre, që do të thotë se kanë të drejtë të hartojnë në mënyrë të pavarur statutin e tyre, brenda kufijve të ligjit, dhe të vendosin vetë për organizimin e brendshëm. Shoqatat e regjistruara janë persona juridikë, ndërsa Regjistri i Shoqatave në Finlandë mbahet nga Zyra Finlandeze e Patentave dhe Regjistrimit. Regjistri përmban të dhëna për shoqatat e regjistruara, përfshirë statutin e tyre dhe të dhënat për personat që kanë të drejtë përfaqësimi dhe nënshkrimi në emër të shoqatës, përkatësisht personat e autorizuar për të vepruar në emër të saj.

Disa nga njësitë e lidhura me partitë politike marrin financim nga partitë me të cilat janë të lidhura. Partitë politike janë persona juridikë, veprimtaria e të cilave rregullohet me Ligjin për partitë politike (10/1969), i cili përcakton detyrimet e tyre ligjore. Sipas nenit 9a § të Ligjit, “Ministria e Drejtësisë mbikëqyr përdorimin e subvencioneve të ndara nga fondet shtetërore dhe zbatimin e këtij Ligji, si dhe të dispozitave dhe akteve të tjera të nxjerra në bazë të tij, në veprimtarinë e partive, të shoqatave që veprojnë si organizata të tyre rajonale dhe të shoqatave të tjera”. Për më tepër, Ligji përcakton se Ministria “mund të caktojë gjithashtu një

auditor të miratuar nga Dhoma Qendrore e Tregtisë për të kryer inspektime dhe verifikime lidhur me kontabilitetin dhe përdorimin e fondeve”. Prandaj, kur njësitë e lidhura me partitë politike marrin financim nga partitë, këto fonde i nënshtrohen këtyre dispozitave ligjore.

Ligji për Partitë Politike u miratua në vitet 1960, me synimin për të kufizuar ndikimin e fuqive të huaja në politikën finlandeze dhe për të forcuar demokracinë në vend. Në bazë të Ligjit, partitë politike përfitojnë financim në bazë të numrit të vendeve që kanë fituar në parlament. Partia më e madhe në parlament, me 48 deputetë, aktualisht përfiton 8,3 milionë euro mbështetje financiare nga shteti, ndërsa partia më e vogël, me vetëm një deputet, ka përfituar 173 000 euro. Financimi i partive politike është i destinuar për veprimtaritë politike të partive dhe për komunikimin e tyre politik. Në praktikë, ky financim mbështet veprimtaritë e partive politike, si funksionimin e zyrave lokale, aktivitetet e forumeve të grave, shpenzimet për personelin, botimet dhe komunikimin partiak, si dhe fushatat zgjedhore. Megjithatë, kjo mbështetje nuk mund të përdoret për financimin e kandidatëve individualë apo për mbulimin e shpenzimeve personale.

Ligji për partitë politike i detyron partitë politike të sigurojnë transparencë në financimin e tyre. Partitë politike janë të detyruara t'i raportojnë Zyrës Kombëtare të Revizionit për çdo mbështetje të jashtme që tejkalon shumën prej 1 500 eurosh në vit.

Rezultatet dhe ndikimi i njësive të lidhura me partitë politike

Njësitë e bazuara në partitë politike kanë burime të kufizuara dhe vetëm disa prej tyre zhvillojnë hulumtime akademike. Të tjerat funksionojnë më tepër si organizata të specializuara, duke botuar materiale dhe ofruar informacion në përputhje me orientimin politik e ideologjik të partive me të cilat janë të lidhura, çka i afron më shumë me institutet e politikave sesa me njësitë hulumtuese.

Njësitë e bazuara në partitë politike u krijuan fillimisht në vitin 2005, me qëllim nxitjen e debatit publik dhe zhvillimin e nismave të reja politike. Sipas intervistave, ky objektiv është realizuar pjesërisht. Nga intervistat e zhvilluara nga Demo Finland u vu re se vetë njësitë partiake pranojnë se, për shkak të burimeve të kufizuara dhe hapësirës së ngushtë në debatin publik, njësitë e bazuara në partitë politike kanë pasur ndikim të drejtpërdrejtë të kufizuar. Skena politike finlandeze karakterizohet nga prania e aktorëve më të konsoliduar, si sindikatat, organizatat për përfaqësim dhe grupet e interesit, gjë që kufizon hapësirën e njësive të bazuara në partitë politike në debatin publik.

Megjithatë, njësitë raportojnë se sjellin vlerë të konsiderueshme të shtuar brenda vetë partive, pavarësisht interesit të kufizuar të publikut. Këto njësi mbështesin hartimin dhe zhvillimin e politikave të partive të tyre, por njëkohësisht gjenerojnë edhe nisma dhe ide të reja brenda

kornizës ideologjike të partive përkatëse. Për shembull, Visio, njësia e bazuar në Partinë e Gjelbër, ka nxitur debat brenda partisë për të ardhurat bazë, duke rritur nivelin e njohurive për këtë çështje dhe duke mbështetur vendimmarrjen përmes hulumtimit të modeleve të ndryshme të zbatimit praktik, shembujve ndërkombëtarë dhe projekteve pilot në nivel evropian. Ajo ka publikuar gjithashtu materiale dhe ka organizuar aktivitete kushtuar kësaj teme.

Në varësi të shkallës së autonomisë së njësisë, ajo është në gjendje t'i përmbushë këto role; sa më e pavarur të jetë njësia, aq më shumë ka gjasa të propozojë nisma dhe prioritetë të reja politike. Njësitë më pak të pavarura kanë më shumë gjasa të ofrojnë mbështetje dhe të përforcojnë politikat ekzistuese të partisë përmes nismave përkatëse hulumtuese.

Kornizat operacionale

Njësitë kanë burime të shumta financimi. Mesatarisht, njësitë e bazuara në partitë politike kanë nga 1 deri në 3 të punësuar, ndërsa njësia më e madhe ka 7 të punësuar dhe një buxhet prej rreth 700 000 euro. Nga viti 2005 deri në vitin 2024, burimi kryesor i financimit për shumë njësi të bazuara në partitë politike ishte financimi shtetëror përmes një zëri të posaçëm buxhetor në Ministrinë e Arsimit dhe Kulturës. Burime të tjera financimi janë fondet nga partitë politike, fondacionet e pavarura ose politike, organizatat ombrellë evropiane të partive dhe instituteve të politikave, si dhe mekanizma të tjerë financimi të parashikuar në buxhetin e shtetit. Disa njësi hulumtuese raportojnë gjithashtu aktivitete për mbledhjen e fondeve, si kontribute mbështetëse, shitja e biletave, organizimi i ngjarjeve dhe shitja e botimeve.

Deri në vitin 2024, Ministria e Arsimit dhe Kulturës kishte një zë të posaçëm buxhetor për njësitë hulumtuese të partive politike, i cili në vitin 2024 ishte rreth 700 000 euro. Financimi shtetëror për njësitë e bazuara në partitë politike u hoq gjatë negociatave për buxhetin e shtetit për vitin 2025. Deri atëherë, njësitë hulumtuese përfitonin financim në bazë të përfaqësimit të partive politike në parlament (duke favorizuar partitë më të mëdha) dhe të vendimeve të mëparshme për financim (duke favorizuar financim të qëndrueshëm për njësitë tashmë të konsoliduara). Kriteret e sakta për ndarjen e financimit nuk janë bërë publike ([Kannisto 2019](#)). Financimi shtetëror u krijua në bazë të një [raporti të Ministrisë së Drejtësisë të vitit 2005](#), i cili përcaktonte rolin e njësive hulumtuese të bazuara në partitë politike në mbështetjen e partive si aktorë të pjesëmarrjes demokratike, përmes nxitjes së debatit publik dhe përpunimit të objektivave politike.

Shuma e financimit shtetëror ndryshonte nga rreth 15 000 euro për njësitë më të vogla, deri në rreth 150 000 euro për njësitë e lidhura me partitë më të mëdha politike. Për shkak të heqjes së financimit shtetëror, një njësi hulumtuese e ka pezulluar përkohësisht veprimtarinë, ndërsa njësitë e tjera kanë bërë përshtatje të konsiderueshme dhe tashmë mbështeten në

forma të tjera financimi për të gjitha veprimtaritë e tyre. Gjatë intervistave, njësia më e madhe e bazuar në një parti politike bëri të ditur se financimi shtetëror përbënte rreth 20% të buxhetit të saj të përgjithshëm dhe se, pas shkurtimit të këtij financimi, numri i të punësuarve u zvogëlua me dy. Aktualisht, njësia më e madhe ka 7 të punësuar, ndërsa njësitet më të vogla kanë pasur vetëm punonjës me orar të pjesshëm, edhe gjatë periudhës kur përfitonin financim shtetëror.

Lidhjet ndërmjet udhëheqjes së partive politike dhe njësive të bazuara në parti

Bashkëpunimi ndërmjet partive politike dhe njësive hulumtuese përfshin organizimin e përbashkët të ngjarjeve dhe platformave, shpërndarjen e punimeve hulumtuese dhe botimeve në konferencat e partive dhe aktivitete të tjera partiake, si dhe shkëmbimin e informacionit, përfshirë bashkimin e të dhënave dhe ofrimin e hulumtimeve në mbështetje të hartimit të politikave. Shumë njësi hulumtuese ndajnë gjithashtu të njëjtat zyra me partitë politike, çka mundëson edhe bashkëpunim joformal. Në përgjithësi, njësitet e bazuara në partitë politike synojnë të angazhojnë si anëtarët e partisë, ashtu edhe vendimmarrësit brenda saj, për të promovuar ide të reja dhe për të nxitur debat mbi politikën në përputhje me orientimin ideologjik të partisë. Ndër botimet më të fundit përfshihen [një raport i Ajatuspaja Toivo mbi shqetësimet e qytetarëve lidhur me dronët](#), një [analizë e Fondacionit Kalevi Sorsa për nivelin e arsimit dhe përmbushjen e objektivave arsimore](#), si dhe [përditësimi nga Suomen Perusta i bazës së të dhënave për migracionin në rajonin e kryeqytetit Helsinki](#).

Të gjitha njësitet e bazuara në partitë politike që aktualisht janë aktive drejtohen nga borde, të cilat mbikëqyrin punën e tyre dhe përcaktojnë orientimin strategjik. Nga 8 njësitet, 6 kanë bordet e tyre, ndërsa dy të tjerat drejtohen nga qendrat studimore të partive politike, të cilat organizojnë trajnime dhe veprimtari arsimore. Të gjitha partitë e mëdha politike kanë [gendra studimore](#) të lidhura me to, të cilat ofrojnë trajnime dhe veprimtari arsimore për politikanët dhe për personat që synojnë të angazhohen aktivisht në parti. Disa prej këtyre qendrave ofrojnë edhe trajnime të hapura për të gjithë qytetarët.

Përbërja e bordeve dhe mënyra e emërimit të anëtarëve të tyre ndryshojnë nga njëra njësi e bazuar në parti politike te tjetra. Në disa raste, bordet e njësive përkatëse emërohen drejtpërdrejt nga partitë politike. Në raste të tjera, bordi përbëhet nga vullnetarë që përzgjidhen në mënyrë të pavarur në kuvendet e përgjithshme të shoqatës ose fondacionit.

Disa njësi, krahas anëtarëve të emëruar politikisht, përfshijnë në bord edhe ekspertë të fushave të caktuara të hulumtimit ose të specializimit. Të tjera emërojnë kryesisht anëtarë të besuar dhe aktivë të partisë politike. Megjithatë, në të gjitha bordet e këtyre njësive bëjnë pjesë figura të rëndësishme politike, ndërsa shumë prej tyre kryesohen nga deputetë ose persona të tjerë me rol të spikatur në partinë politike përkatëse.

Është e rëndësishme të theksohet se roli i bordit ndryshon nga një njësi në tjetrën. Në disa raste, bordi përcakton në mënyrë konkrete temat e hulumtimit dhe veprimtaritë, ndërsa në raste të tjera luan një rol ekspertësh, duke mbështetur nismat e drejtuesve ekzekutivë. Për shembull, duke kontribuar në botimet dhe aktivitetet e njësisë me ekspertizë të specializuar për një temë të caktuar.

Roli dhe përbërja e bordit kanë ndikim të rëndësishëm në shkallën e pavarësisë së njësive të bazuara në partitë politike. Në rastet kur bordi ka kompetenca të kufizuara, njësitë në përgjithësi gëzojnë një shkallë më të lartë pavarësie nga partitë politike. Në mënyrë të ngjashme, njësitë gëzojnë më shumë pavarësi kur në bordet e tyre ka më shumë ekspertë sesa aktivistë të partive politike. Disa njësi raportojnë se shkalla e pavarësisë së tyre ndryshon në varësi të përbërjes së bordit. Në veçanti, emërimi i kryetarit të bordit mund të ndikojë në marrëdhënien ndërmjet partisë politike dhe njësisë.

Bashkëpunimi ndërpartiak dhe shkëmbimi ndërkombëtar i përvojave

Aktualisht, bashkëpunimi ndërpartiak ndërmjet njësive të bazuara në partitë politike mbështetet kryesisht në marrëdhëniet personale mes anëtarëve të stafit të këtyre njësive. Njësitë që kanë interesa të përbashkëta organizojnë së bashku ngjarje dhe seminare hulumtuese, si dhe promovojnë punën e njëra-tjetrës. Ky bashkëpunim është veçanërisht i vlefshëm, pasi njësitë kanë staf të vogël dhe burime të kufizuara në përgjithësi.

Para se të hiqej financimi shtetëror, njësitë e bazuara në partitë politike merrnin pjesë në aktivitete të përbashkëta si kusht për përfitimin e këtij financimi. Megjithatë, që nga ndërprerja e financimit, bashkëpunimi është mbështetur kryesisht në marrëdhëniet personale. Përveç organizimit të ngjarjeve, ndër nismat e përbashkëta të mëparshme përfshihen edhe botime që sjellin këndvështrime nga spektri i ndryshëm partiak. Për shembull, në vitin 2017, me rastin e 100-vjetorit të pavarësisë së Finlandës, shtatë njësi të bazuara në partitë politike paraqitën në një botim të përbashkët vizionet e tyre për të ardhmen e vendit.

Njësitë e bazuara në partitë politike marrin pjesë gjithashtu në bashkëpunime ndërkombëtare me organizata homologe, veçanërisht në nivel evropian, me institute të politikave dhe njësi hulumtuese me të njëjtën bazë ideologjike. Ky shkëmbim përvojash kontribuon në zhvillimin e punës së njësive të bazuara në partitë politike, përmes ndarjes së praktikave të mira, sjelljes së ideve dhe propozimeve të reja për politika, si dhe nismave të përbashkëta, përfshirë kontributet në studime krahasuese dhe botime të përbashkëta.

Mundësitë për të ardhmen dhe elementet e zbatueshme në kontekste të tjera ndërkombëtare

Financimi

- **Financimi i qëndrueshëm nga Ministria e Arsimit dhe Kulturës i dha shtysë fillestare veprimtarisë së njësive të bazuara në partitë politike në Finlandë.** Njëzet vjet më vonë, të gjitha partitë kryesore politike kishin njësitë e tyre, shumica e të cilave arritën të vazhdonin veprimtarinë e rregullt edhe pas përfundimit të financimit të drejtpërdrejtë nga buxheti i shtetit. Bazuar në këtë përvojë, mund të arrihet në përfundimin se **nevojitet një instrument i posaçëm financimi për njësitë e bazuara në partitë politike.** Nëse njësitë varen nga financimi i partive, ekziston rreziku që partitë t'i orientojnë fondet drejt fushatave, në vend që t'i përdorin për hulumtime.
- Një instrument financimi, për të cilin mund të aplikojnë njësitë hulumtuese të lidhura me partitë politike, mund të nxisë interesin e partive për zhvillimin e njësive të tyre.
- Njësitë kanë marrë përsipër **një gamë të gjerë funksionesh**, nga komunikimi publik dhe organizimi i ngjarjeve deri te publikimi i hulumtimeve akademike. Krijimi i një instrumenti financimi që vendos kërkesa më të qarta për respektimin e standardeve akademike mund t'i orientojë njësitë drejt hulumtimeve më rigorozë, më të besueshme dhe më të pavarura . Për shembull, një instrument i tillë financimi mund të përbëhet nga dy pjesë: financimi bazë (për shpenzimet e stafit dhe nevojat themelore) dhe një komponent shtesë financimi, i përcaktuar në bazë të numrit të deputetëve, cilësisë së hulumtimeve ose kritereve të tjera.

Organizimi, menaxhimi dhe pavarësia

- Vlera e shtuar e njësive hulumtuese të bazuara në partitë politike qëndron në lidhjet e tyre ideologjike dhe praktike me partitë, por një shkallë e caktuar **autonomie është e nevojshme për të siguruar që roli i tyre të mos kufizohet vetëm në mbështetjen e politikave ekzistuese, por të përfshijë edhe gjenerimin e nismave të reja dhe ripërtëritjen e debatit politik.**
- Përcaktimi i **gjerë ligjor i njësive të bazuara në partitë politike** u mundëson atyre shkallë të ndryshme autonomie. Në mungesë të një kuadri të rreptë ligjor, marrëdhëniet personale, ideologjia e partisë politike dhe kultura organizative luajnë një rol të rëndësishëm në menaxhimin e këtyre njësive.

Bashkëpunimi ndërkombëtar

- Njësitë e bazuara në partitë politike kanë bashkëpunim të kufizuar me organizata homologe ndërkombëtare. Disa prej tyre përfitojnë financim ndërkombëtar dhe bashkëpunojnë me organizata të ngjashme evropiane përmes botimeve të përbashkëta, pjesëmarrjes në seminare ndërkombëtare, shkëmbimit të ideve dhe zhvillimit të veprimtarive të tyre përmes bashkëpunimit. Prandaj, **në vend që të krijojnë institute të reja të politikave ose njësi hulumtuese të lidhura me partitë politike, partitë kanë edhe mundësinë të forcojnë dhe thellojnë lidhjet e tyre ndërkombëtare dhe bashkëpunimin në fushën e hulumtimit.**

SHTOJCA 1 Lista e njësive të bazuara në parti politike

- Ajatuspaja Toivo: <https://toivoajatuspaja.fi/> (Partia e Koalicionit Kombëtar)
- Ajatuspaja Alkio: <https://ajatuspajaalkio.fi/en/etusivu/> (Partia e Qendrës)
- Suomen Perusta : <https://www.suomenperusta.fi/> (Finlandezët)
- Fondacioni Kalevi Sorsa: <https://sorsafoundation.fi/in-english/> (Partia Social Demokrate)
- Visio: <https://ajatuspajavisio.fi/in-english/> (Të Gjëlbrit)
- Vasemmistofoorumi: <https://vasemmistofoorumi.fi/in-english/> (Aleanca e Majtë)
- Agenda e Tankesmedjan : <https://agenda.fi/en/briefly-in-english/> (Partia Popullore Suedeze e Finlandës)
- Kompassi: <https://www.kompassi.org/in-english/> (Kristiandemokratët)